

"הילדה עם הגב אלינו" - פוטו-טרפיה נרטיבית

נתיה שמואלי מראיינת את נירית לביא-קוצ'יק

תשובה: טיפול באמצעות צילומים, באו-פן אני תופשת אותו, הוא ניסיון להיעזר בצלומים מהאוסף האישי של מטופלים במהלך הטיפול. זה עוד אמצעי לא-טיפולי, זמן על פי רוב, אשר פונה אל החוויה ויכול להעשיר ולהרחיב אותה. זה אמצעי, שניתן להשתמש בו בטיפול אישי, זוגי ומשפחתי, ואני מתרשם, שמטופלים בגישות שונות יכולים למצוא להם את הדרך המתאימה להם לעובודה עם אמצעי זה.

קיימים כמה ספרים בנושא: ספר אחד נקרא "פוטו-טרפיה בבריאות הנפש", והוא עורך בידי קרואס ופריר. הוא פורסם עוד בשנות ה-80, אבל עליה בידי להשיגו רק לאחרונה. קרואס הוא מוסיקאי וצלם מקצועי וכן פסיכולוג, הגר באוהיו. הוא אחד החלוצים בתחום זה.

ספר אחר, גם תורגם לעברית, הוא "מחורי החירות", שחיבורו לינדה ברמן, פסיכולוגית אנגליה. הספר עוסק בשימוש פסיכומורפי בצלומים בגישה פסיכו-динמית.

ספר נוסף חיבורו ג'ודי וייזר, והוא נקרא "טכניות בתופוטרפיה". ג'ודי וייזר היא מטפלת באומנות מונקבגר, קנדה. היא עוסקת בתרפיה עם חולץ אידס וכן עם הומואים ולסביות. בכלל אישיותה הפעלת-נית והركע שלה בתרפיה באומנות, חלק מהטכניקות שלה הן במיניפולציה עם חולץ מצולם (ג'ורה, הדבקה, קולוד', וכו'), דבר המסתיע עוד יותר בזמננו, בעידן הסורק והמחשב. מטופליה מצלמים את עצמן ואת יקירותיהם, והטיפול שלהם הוא הרבה פעמים אקטיבי מאוד, בשונה מהדרך שלי או של לינדה ברמן.

אבי לעומת זאת נולד בגרמניה ועלה לארכן לפני המלחמה עם הוריו, שהצליחו להיבא חלק מרכושם, ובכלל זה אוסף תמונות וציורי פורטרטים של כמה דורות מבני המשפחה.

נדמה לי, שגדaltı מרחב בין חורבן משפחתיامي וחורבן ילדותה, תוך מאבק יומיומי להיאחז בחיים, בין השפע המצו-לים של עדויות מחייה של משפחת אבי ומחייו שלו. במרחב הזה צולמו שירות ומאות ובות של תמונות במשפחתיינו. יכול להיות, שעבור אמי העיסוק בצלומים היה ניסיון להתמודד עם אובדן אביה, ילדותה ומשפחה, שאף פעם לא שבה להיות מה שהיא קדום. משחו מכל זה, אני משערת, החלול ונספג בעולם הנפשי שלי.

נראה שהדברים הללו חיברו אותי באיזה אופן לשימוש שאפשר לעשות בתמונות גם במסגרת טיפולית. כשהבאתי את השימוש בתמונות מצולמות לחדר הטיפול, הייתה בטוחה, שהייתי טכניקה חדשה, לא ידעתה על קיומו של תחום זה. רק אחרי-כך חיפשתי פורום תיאורטי למאמר, שנכתב בשיתוף עם יונתן תיאורטי ויצטום ופורסם בכתב העת "שיחות", והסתבר לי, שיש חומר על כך ויש עוד אנשים בעולם, שככלבו על בעובודותיהם בנושא.

במשך השנים מצאתי עוד ועוד עבודות. בהמשך גם עברתי קורס מבוא בצלום ועבדתי שם לא רך בצלומים חדשים והדפסתם, אלא גם בפיתוח נתיבים ישנים, נשמרו מילדיות. זאת הייתה בשבי עב-דה תרפואית.

שאלת: מה הכוונה לטיפול באמצעות תמונות, מהן התפתחויות בעולם בתחום זה?

נירית לביא-קוצ'יק היא מטפלת ומדריכה מוסמכת בטיפול משפחתי, עובדת בклиין-קה פרטיט בהרצליה עם יחידים וחוגות בעיקר, וכן בהדרcht אנשי מקצוע בתחום זה; מנהה קבוצות של עובדים סוציאליים ואנשי בריאות הנפש בפסיכותרפיה ומתמחה בפסיכותרפיה בגישה פסโคאנגליתית; מורה בתוכנית לפסיכותרפיה בגישה אינטגרטיבית בית במכון "מג'יד" באוניברסיטה העברית בירושלים. נירית אחראית למחקר ולכתיבה של חוברת הדרכה לiatrics ולילדים בסיכון, שראתה אור בשנת 2001 ביזמת עמotta "אשלים" ומועדת لأنשי חינוך.

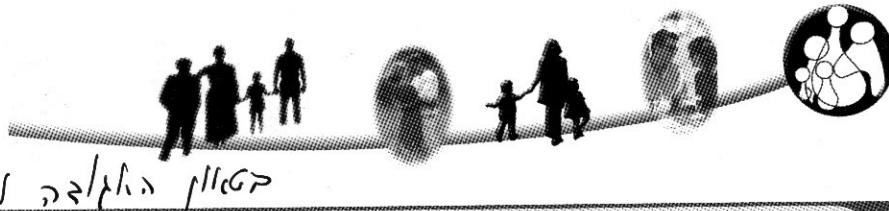
שאלה: מה הביא אותך לעסוק בתחום הפוטו-טרפיה, וכייד התודעת בתחום זה?

תשובה: התודעתنى לנושא הפוטו-טרפיה לפני כ-15 שנים באופן מקרי. אני עוסקת הרבה בשימוש באומנות ובדמיון במהלך פגישות טיפוליות - למשל בציור, פלטטי-נה או חמר. למזרי ולশמחתי, היו לי כבר מתחילה דרכי מורים ומדריכים נפלאים, שעוזדו אותי בכיוון זהה. חיפשתי דרכים נוספות לעזרה למטופלי להתבטא בטיפול במקומות בהם חשתי, שהטיפול תקוע. באופן אינטואיטיבי הגיעו לשימוש בצלול-

מים מהאוסף האישי של מטופלי.

ماז ומתמיד הרגשתי קשורה לעולם הצלום ואהבתה לצלם ולהתבונן בצלומים. נראה שגם גם קשרו לסייע המשפחתי האישי שלי: אמי שרצה את השואה לאחר ששחהה שנים ארוכות בבריסל במסתו-אצל משפחה קתולית. נותרו לה שלושה צילומי ילדים בלבד, שנשלחו לקרוב בישרא-אל, אשר עלה טום השואה. צילומים אלה הם העדויות היחידות של אמי לכך, שאי-פעם היו חיים לפני השואה.

ר' י. ו. ג' - ת' ב' ג.
הוּא כְּנָסָרִי
בְּגַתְּהַדְּקָה 34 גַּזְעָגָע

203

הילדה עם הגב אלינו

תמונת מחזוץ

איפה אני בתמונה של הגן?
אני ערך גוזו.
אני לא.
אני ברוגז עם העצלם ועם כלם.
אני בצמצום
מהבזק האור הרע.
זה הצילום של לא
הבראשית שלי.

אני לא משחיקת במשחק שלכם
אני לא מחייבת לצלם לכם
אני לא שיכת לכם ולא

לפונפוני הדבדניים המענינים
על שמלה הקטיפה המחויה
שרוצים למצואן ולעוור קנהה
בכל חבות הקבוץ הבזיות
בעיני אמי.

זה מקרה המראה בצדזה
מוחשית מאוד איך צילום
בודו יכול להתקשר לנוטיב
בחיים שלנו, כשהקשר הטיני
פולוי ננתן לנו הزادנות
מיוחדת להתבונן בו, לחשוף

הزادנות היא נתנה לי גם
שיר שנכתב בהשראת החיזי
לום הזה. פוט מעניין שhammad
טל ספורה לי הו, שאחת
הגננות בתמונה המחזוץ היא
מיוחדת להתבונן בו, לחשוף

בשנת 1998 נכתבה בטעות
"הארץ" כתבה על המשוררת
חמתול בר-יעוסף, שבאותה
תקופה פוצמה ספר שירים
בשם "הלא". נכתבה צורך
צילום שבו שבסה את לבני, בו
המשוררת מצולמת בילדותה
בתמונה מחזוץ עם ילדי הגן,
ובנה מופנה אל המצלמה.
גורתי אותו מודפי העיתון
ונגהתי להראות אותו בסדר
פיס תגבורות לצילום.

לפני שנסעתי להרצות
בקונגרס לטיפול באומנות,
שנערך בבודפשט בחודש
אפריל האחרון, יצרכי קשר
עם חמתול כדי לבקש את
הסכמה לשילוב התמונה
במצגת שהכنت. היא התרג-
שה לשם, שאנו בקשר
אינטימי כבר כמה שנים עם
התמונה הפורטת שלה, וש-
ורכי התודוש ונקשו לתמונ-
נה עוד אנשים שונים. באונה
שפורסמה.

עלינו, לשוחח איתו, ועל אף
גילו המופל, לעיתים אנו
יכולים להסתכל עליו מזויה
התבוננות רעננה, חדש ומא-
תיעה. אני חושכת, שהשיר
"ברוגז" ואחריו זה "שולם",
של חמתול מבטא זאת בצעו-
ריה הכני מדויקת שאפשר:

מצולם בטיפול. יש מטופלים, שבלי קשר
לשלב הטיפול, יש להם נטייה טבעית
לחומרים של דמיון ואומנות, וזה לעתים
ברכה גודלה בטיפול (אני מציעה לקרוא את
המאמר הנפלא של אסטר אליצור בכתב-
העת "שיחות" - "ציפוריים בראש, פרפרים
בבטן וחיות אחרות").

צריין גם לזכור, שמטופלים מביאים
לעתים את תМОנותיהם באופן ספונטני,
מיהומתם, בשלבים שונים של הטיפול.

להיפך, שם "היפר-מילוליים": אנו רוצים
לסייע להם לגעת בחוויה שלהם; אנו רוצים
להבין או "לראות" מה מכאי להם ומה הם
מבקשים בטיפול.

התמונות יכולות להיות אמצעי גם בשלב
הטיפול המתקדים יותר. הרבה פעמים אנו
שמעמים התבונאות על תМОנות, שמטופ-
לים זורכים או שומרים, או שהם מדברים
בשפה "יזוואלית". במקרים ובטים זהו סימן
לכך, שם יכולים להפיק תועלות מחומר

שאליה: באיזה שלב של הטיפול כדאי
לעשוט שימוש בתמונות, כיצד כדאי להזמין
את המטופלים לכך?

תשובה: השימוש בתמונות יכול להיע-
שות בכל שלב בטיפול, בהתאם למטרות
הטיפול. בתחילת הטיפול, הזמן יכול להיע-
שות למטרה של היכרות או מיקוד היבעה,
או בעקבות התרשםות שלנו, שהמטופלים
מתתקשים לבטא את עצם מילולית, או

של המטופל בקשר לתמונותיו. מרחב האסוציאציות שלו הוא בהכרח שונה מזה של המטופל. לכן, אל ליהננה, שאנו יודעת מה מצולם שם.

היו מצבים ובבים, בהם נדמה היה לי, שאני יודעת מה רואים בתמונה, ובמהלך השיחה התברר לי טוטטי. המטופל תמיד יכול לראות משהו אחר - שונה ואף הפון מה שאנחנו רואים. למדתי, ששאלות המפתח שלו בעבודתי עם אנשים ותמונה תיימן הן: מה הם רואים? لأن התמונה הזאת לוקחת אותן? אילו מחשבות היא מעוררת בהם? אילו תחושות? אילו זיכרו-נות? זהו תהליך של חיפוש ותיעיה, סבלנות והקשבה.

אני יכולה להגיד על עצמי, שלמדתי להנוב את אי הייענה בפגישות, למדתי לראות, שמה שקרה ולא קורה בפגישות הוא חינוי להמשך. כל דבר יכולקדם את המטופל. להפקייר את עצמו בתחום פירושו. יש לנו לפעמים אחד לאפשר הרבה הרוח וחשש. ענייני, חלק נטיה לחתך פרשניות מסוימות. במקרה אחד מבחן סוג מאד ומצמצם את חופש התנועה הפנימי של מטופלים.

אני מאמין, שאם אני פועלת כمدובבת, מבליט, איזה טון נשמע בדברו, מה מקבל ונוכחות בהתייחסות שלו ומה נעדר ממנו. בעובדה צדו אפשר לשמעו ונושא חדור, תמה או נרטיב, ולעיתים "מתגנבים" גם סיפורים אלטרנטיביים לסיפור המוכר תוך כדי העזודה. אלו רגעים מרגשים ומפתיעים גם עבור המטופלים וגם עבורי.

כמובן, לאחר שאפשרנו את מקסימום המרחב האישי של המטופל, אפשר יהי לעניין אותו בפרשניות שלנו, לעורר את תשומת ליבו לחלקי הצילום שלא שם לב אליהם, שהתעלם מהם, ולនושאים חוררים,

שאלה: אין כדי להתייחס לתמונות, שהמטופל מביא עמו לחדר, למה רצוי לשים לב?

תשובה: כדאי לחלק את התשובה לרמת התוכן ולרמת התהילה; עוד בטרם נביט בתמונה עצמן, מהרגע שהמטופל שומע את הרעיון או את ההזמנה להביא מתחמו-גותי, מתחילה לתרחש אירועים, אשר הופכים לעיתים לנושא לעובדה טיפולית, אולי אף יותר משמעותית מהעובדת סביבה הציום עצמו.

אנו נטרשים מהאופן שבו המטופל מגיב לרעיון: האם הוא חזן או ספקן? האם הוא מגלה סקרנות, התלהבות וצון לשפה ולתחילה? מטופלים מסוימים יאותו לנו, שזה לא מתאים להם, או לא מתאים להם וכך. כדי מואוד להזין למה שהם אמורים לומר. ככל, כדאי לשים לב ולהימנע מכל לחץ. לא להיות מוקדם מדי מהאמצעי, כי יש לא להיות מוקדם מדי מהאמצעי, כי יש סכנה, שהמטופל יתחיל לשתף פעולה כדי למצוא חן בעינינו.

שאלות של תהליך, שהמטופל ישאל את עצמו ואת המטופל, הן עקרונות להמשן העובדה: האם המטופל הראה את התמונות מיזמתו? האם חיכה להזמנתנו? עם אילו תמונות הוא מרגיש נוח? עם אילו תמונות הוא חש בשואה, אשמה, או כל רגש אחר? היכן טופוגרפיה הוא שם את התמונות, כיצד הוא מניח אותן?

למשל, הייתה לי מטופלת שאמרה, שהיא זכרה להביא את התמונות, אך הן נמצאות בתא המטען של מכוניתה, והיא הביאה אריגים מלאי אלבומים ותתבה האם אני באמת וזכה להתבונן בהם איתה. זה היה תהליך, שבוטא ענייני את תחושת הכרדיות, העומס והכבדות שלה, וגם תחושת הצפה שהיתה לה ביחס לשיה.

הרובד הנוסף הוא עובדה טיפולית סביבה תוכן הצילום: עקרון המפתח שגיבשתי במהלך שנות עבודתי בפסיכותרפיה אומר למתת את מקסימום המרחב לאסוציאציות

משמעותי ממטיפים לא-משמעותי, שהדרך בסדנאות של, שהם היו נבוכים מאוד מול החומר המצולם ולא ידעו מה לעשות איתו. הם ראו בו אפילו סוג של הפרעה או התנדות, והיתה להם ביקורת על כה, שעבירה באופן סמי למטופלים.

ניתן להציג למטופל בקשה פתוחה לה-ביא תמונות, הנראות לו ממשמעותו, או בקשה מובנית סיבוב תמה או נרטיב, העוזר בטיפול ("החיים שלהם כמו השлаг שראויים בטלייה כשייש תקלת או שנגמר השידור...") אמר לי מטופל, שניסה לתאר את התחושה של חוסר רציפות וסתמיות בקשרים שלו).

אנשים מבאים איתם כתמונות ממש-עותיות צילומים של עצםם, של בני משפחתם, של חיות המחמד שלהם, של חפציהם, של כלי רכב, של בניינים, תמונות נוף או כל דבר אחר. במהלך שנות עבודתי בפסיכותרפיה הבנתי, שחווב מאד לכבד את הבחירה של התמונות המבאות למפגש איתי, ואם אקשיב היטב למטופל, המספר את סיורו, אבחן יחד איתו מה עושה שם הכלב, הבניין, או הקשת בענן.

لتמונות יש אמורה לא מודעת על חייהם הפנומיים של המטופל ועל היבטים שונים של יחסיו עם עצמו, עם אחרים משם-עולם ועם החיים בכלל. כל אלה הם נושאים, המקבלים התייחסות בפוגישה.

כן, למשל, אישת הביאה tamonot rabot של כלבתה וגוריה ועוד תמונה אחת של בנה, נכדה וכלהה. במהלך השיחה והחת-בנה, נסעה המשותפת אפשר היה לשמעו, שהוא עסוקה בתפקיד החדש בחים, תפקיד הסבתאות, ו"תchanah" חדשה זו במעגל חייה העסיקה אותה והעלתה קושי ומboseכה. היא הייתה עסוקה בקון שהתרוקן והנתה הנאה עצומה מהתייחסות לכלבה ולגוריה. באופן לא מודע, היא הביאה tamonot, שהיבורו אותה לדילמה שהעסקה אותה.

היכן המטופל בעל התמונה היה רוצה למקם אותו. אפשר להציג זאת בחדר, כאן ועכשו.

כמו כן, לשימוש בתמונות, לאינטראקטיביות הלקוחות בשימוש בהן ולהתלהין הבאתן לטיפול יש תפקיד חשוב בהאצת תהליכי הדיפרנציאציה של המטופל ממשמעותו. התלהין חת המוצא. התהלהין של חיפוש התמונות והשימוש בהן יוצר גירוי לכך.

לעתים קרובות, אנשים בוגרים צריכים לנסוע לבית משפחת המוצא שלהם לחפש אחר תМОנות. מסתבר, שהנסעה הביתה הופכת לאירוע מפתח, בו מפתחת שיחה עם המשפחה על תכילת החיפוש ועל תפישות שונות לגבי התוכן המצוול. לעד-תים המשפחה מגיבה בחשד לצורך הפתק-אומי בצללים וחשוב לשום אין המתו- פלים מגיבים לכך.

בתחלת הפגישה החמיה לי נירית על רוח ההתנדבות שלי כחברת מערכת בעיתון האגודה. לאחר הראיון אני יכולה לומר שוב, שגם התנדבות שכירה בצדיה. ההנהה מה-עשיה היא אכן גודלה. הראיון עם נירית פתח לי צוהר למקום נוסף, שאולי לא הייתה מגיעה אליו ללא הראיון, ואולי בזכותו עוד ממשיך ואעמיק בנושא הפטוטופיה, אשר נראה מעניין ומעשייר, כמו שאמרה נירית, משמש עורך בטוי ונוסף, אפשרי וזמין למטופלים שלנו ולנו עצמנו.

המעוניינים בנושא יכולם להשתתף בסדנה שנתיות לאנשי מקצוע ממקום "מגיד" מטעם האוניברסיטה העברית בהר הצופים בירושלים (נורית היא חלק מצוות המורים במקום).

גם במסגרת "עמיתיים לעמידה" תועבר סדנה למודית חוותית בנושא פוטותרפיה, אליה יראו מטופלים איזומרים איזוית.

ניריות מתעניינות בפיתוח צוותים באמצעות צוותים צילומיים, "תחום שהוא מעין חזרה לנוושאים בהם עסוקתי בתחילת דרכי המק-
צועים ארגן מכיוון שונגה".

6

דימ, לציוו או לכתיבת מכתבם של אל
מנת לשולח (כדיי לקרוא מאמר של דר'
זאב ברגמן ופרופ' אליעזר יצטום בנוsha).
במהלך סדנאות פוטותרפיה שאנו מנהה
הצעתי למשתתפים לעבוד עם התמונות של
תעודות זהירות או רשיון הנהיגה. גם תמונות
אלון, הסתבר, יכולות להיות משמעויות
בעור חלק מהאנשימים. אחד האנשים התחבר
لتוקופה בה הצלטלם, שנות ה-70 - תקופת
הנערות, תקופת מרד, כשהיא לו שייר
ארון. הוא דיבר על תקופה זו בכמיהה
ובגעגועים.

לאחרונה התחלה להתעניין באפשרויות של פוטותרפיה באמצעות תוכנות ורפואיות כמו פוטושופ, אבל זה ממש התחלה ונראה איך זה יתגלה.

שאלה: כיצד השימוש בפוטו-טרפיה יכול לבוא לידי ביטוי בטיפול זוגי ומשפחתי?

תשובות: כשנוכחים בחדר שני מטופלים או יותר, תמיד יתרחש משהו ביניהם לנוכח בחירות התמונות: מי בוחר? האם עשו זאת ביחד או לחוז? האם שיתפנו זה את זה בחירותם לפני הפגישתهما מה עלה ביניהם?

כמובן, בעת הצגת התמונות בפגישה אנו

נסתכל: איך הם מתמודדים עם התוצאות
בנ' הזוג לצילום מסוים, שאינה תואמת
להתיחשות שלהם? מה מידת הטעוניות?

זהו היחס בין שיעורם לבין מינוחם? האם הם יכולים לשמר על מרחב, בו ניתן מוקם לאחר במשפחתם? עד כמה הם מסוגלים ליצור אקלים של אהבה בזוג או במשפחה כשעליה קושי, כאב, כעס, תחשות אובדן?

בטיול זוגי, השימוש בתמונות מאפשר לבן הזוג לקבל תמיכה ואmpתיה לכאב ולקושי המתעוררים, וכך יכול להיפתח עורך תקשורת סתומם. בן הזוג, ששימש עד כה מסך להשלכות ומושא הкусם, הופך לשותף ותומן. כך, למשל, ניתן לבקש מבן הזוג להיכנס באופן דמיוני לתמונה, השיווקית המשפחתי המוצआ של الآخر. ניתן לשאול

שאנו מבחינים בהם ושלא מופיעים בהן-
יחסות שלו.

שאלה: מה מקומו של הצלם בעבודה הטיפולית עם התמונות?

תשובה: זהו נושא, המUSIC גם אותי יותר ויוטר לאחרונה. בהתחלה הוא פחות משך את תשומת ליבי, אולם נראה לי, שיש לו שימושות הרבה. אפשר לשים לב לאדם שצילם, הגם שאינו נראה בתמונה. וכוחותיו יכולוה להיות מוחשיים: אולי עמדה רגשית צולמה התמונה? האם חש המצלם קרביה למצלום או צילם מעמדת מרחק? האם זו תמונה המכולמת ברור, האם זו תמונה אשר רוצחה "لتפוס מישחו בקלקלתו"? כמה הומו או פיויס יש שם? אלו נושאים שימושיים מאוד.

משתתפת באחת הקבוצות חזקה ואמרה:
"תמיד הייתה בפוקוס של אבא". בדקתי
איתנה מה המשמעות של להיות "בפוקוס
של אבא" (שיצילם את התמונה); האם זה
בא לידי ביטוי בתחומים אחרים? נפתח שם
פתח לבדוק את מרכיבות מערכת היחסים,
שהיתה לה עם אביה, ואיך התפתחו יחסי
עם אנשים אחרים משמעותיים לצד הקשר
המיוחד ובמורכב הגאה.

שאלה: אילו עוד וריאציות ניתן לעשות בשימוש בתמונה?

תשובה: ניתן לעשות עבודות קול'ז מהתמונה. לפעמים אנשים עושים זאת באופן ספונטני. כמו שאמרתי קודם, עידן המחשב והסורק פותח כאן פתח לעובדה פוריה ועשרה מאד. בהקשר זה אני מזכרת במלופל שהיה תואם. והוא הביא קול', בו תלש את אחיו מכל התמונות שהבדיק. לקרוע מישחו מתמונה זו אקט קשה מאד וכך, כמובן, לבטא רגשות כמו עם, אגדה, קנהה או קושי להיפרד בדרכו בשלה יותר. התילשה-קריעת זו היתה בהחלט של דבר על הנושאים האלו.

השימוש בצלומים יכול להיות נקודת מוצא לעובדות פסיפודרמה. למשח תפקי-